

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. I

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

PETRI LOM-
BARDI, EPISCOPI
PARISIENSIS SEN-
TENTIARVM LI-
BER IV.

DE SACRAMENTIS ET SIGNIS
Sacramentalibus.

DISTINCT. I.

SAMARITANVS enim vulnerato
appropians, curationi eius sacra-
mentorum alligamenta adhibuit:
quia contra originalis peccati &
actualis vulnera sacramentorum
remedia Deus instituit. De quibus quatuor primo
consideranda occurrunt. Quid sit Sacramentum,
Quare institutum, In quibus consistat & conficia-
tur, Et quæ sit distantia inter Sacramenta veteris
& nouæ legis.

Quid sit Sacramentum.

Sacramentum est sacræ rei signum. Dicitur ta-
men sacramentum etiam sacrum secretum, sicut
sacramentum diuinitatis: vt sacramentum sit
sacrum signans, & sacrum signatum: sed nunc
agitur de sacramento secundum quod est signum.
Item sacramentum est inuisibilis gratiæ visibilis
forma. Signum vero est res præter speciem
quam ingerit sensibus, aliquid aliud ex se fa-
ciens in cogitationem venire. Signorum vero alia
sunt naturalia, vt fumus significans ignem, alia
data, Et eorum quæ data sunt, quædam sunt sacra-
menta, quædam non. Omne enim sacramentum
est signum, sed non è conuerso. Sacramentum eius
rei similitudinẽ gerit, cuius signum est. Si n. sacra-
mentum

*De sacra-
mentis n ge-
nerali*

Luc. 10 f

*De sacra-
mentis ubi*

quatuor con-

sideranda

sunt.

A. g. in 10.

li. de ciui. c.

5. ad princ.

tom. 5.

Au. de doct.

Christ. lib. 2.

ad princ. ep.

rom. 3. c. r.

Ibid. paulo

in se. ius.

Ibid. c. 2.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

in princ. ep.

menta non haberent similitudinē rerum quarum sacramenta sunt, propriē sacramēta nō dicerētur. *Aug. ad fin. ep. 28. ad Bonifacium t. 2*
 Sacramentum n. propriē dicitur, quod ita signum est gratiæ Dei, & inuisibilis gratiæ forma, vt ipsius imaginē gerat & causa existat. Nō ergo significandi tantum gratia sacramēta instituta sunt, sed etiam sanctificandi. Quæ n. sanctificandi gratia tantum instituta sunt, solum signa sunt & non sacramēta: sicut fuerunt sacrificia carnalia, & obseruatiō ceremoniales veteris legis, quæ nunquam poterant iustos facere offerētes: quia vt ait Apost. Sanguis hircorum & taurorum & cinis vitulæ aspersus, inquinatos sanctificabat ad emundationē carnis, non animæ. Nam inquinatio illa erat cōtactus mortui. Vnde Aug. Nihil aliud intelligo iniquationē quam lex mundat, nisi contactū mortui hominis: quem quis tetigerat, immundus erat septē diebus, sed purificabatur secundum legem de tertio & septimo, & ita mundus erat, vt iam intraret in tēplum. Mundabant etiam interdum à corporali lepra illa legalia. Sed nunquam ex operib. legis aliquis iustificatus est: vt ait Apost. etiam si in fide & charitate fierent. Quare? quia imposuit ea Deus in seruitutem, non in iustificationem, & vt figura futuri essent: volens sibi ipsi potius offerri ea, quam idolis. Illa ergo signa erant, sed tamen & sacramenta: licet minus propriē in Scripturis sæpē *Ad Ro. 3. d. Act. 10.* vocantur, quia signa erant rei sacræ, quam vtique non præstabant. Illa autem Apostolus opera legis dicit, quæ tantum significandi gratia, vel in onus instituta sunt.

De causa institutionis sacramentorum. C

Triplici autē de causa sacramēta instituta sunt: propter humiliationē, eruditionem, exercitationem. Propter humiliationē quidē, vt dum homo inuisibilis reb. quę natura infra ipsum sunt, ex præcepto creatoris se reuerendo subiicit, ex hac hu-

*Hic non te-
netur.*

militate & obedientia Deo magis placeat, & apud eum mereatur: cuius imperio salutē querit in inferiorib. se, etsi non ab illis sed per illa à Deo. Propter eruditionem etiam instituta sunt, vt per id, quod foris in specie vitibili cernitur, ad inuisibile virtutē quę intus est, cognoscendam mens erudiat. Homo n. qui ante peccatum sine medio Deum videbat, per peccatum a deo hebuit, vt nequaquā diuina queat capere, nisi humanis exercitat⁹. Propter exercitationem similiter instituta sunt: quia cum homo ociosus esse non possit, proponitur ei utilis & salubris exercitatio in sacramentis, qua vanam & noxiam declinet occupationem. Non enim facile capitur à tentatore, qui bono vacat exercitio. Vnde Hiero. monet: Semper aliquid operis facito, vt te occupatum diabolus inueniat.

*Hieron. to. 1.
in medio ep.
ad rusticum
monacham.*

De triplici genere exercitationis.

Sunt autem exercitationum tres species. Vna ad ædificationem animæ pertinet: Alia ad corporis fomentum: Alia ad vtriusque subuersionem. Cum igitur absq; sacramentis (quibus non alligauit potentiam suam Deus) homini gratiam donare posset, prædictis de causis sacramenta instituit. Duo autem sunt in quibus sacramentum consistit, scilicet, verba & res: Verba, vt inuocatio Trinitatis: Res, vt aqua, oleum, & huiusmodi.

*In quibus
consistit scil.*

De differentia sacramentorum veterum & nouorum.

Iam videre restat differentiam sacramentorum veterum & nouorum: vt sacramenta vocemus, quæ antiquitus res sacras signabant, vt sacrificia & oblationes, & huiusmodi, Eorum autem differentiam breuiter Augustin. assignat dicens: quia illa promittebant tantum & significabant, hæc autem dant salutem.

*Ad medium
expositionis
tituli Psal.
73. tom. 8.*

De circumcissione.

Fuit tamen inter illa sacramenta sacramentum quoddam, scil. circumcissionis, idem conferens remedi-

medium contra peccatum, quod nunc baptismus præstat. Vnde Aug. Ex quo instituta est circumcisio in populo Dei, quæ erat tunc signaculum iustitiæ fidei, ad purgationem volebat magnis & parvulis originalis veterisq; peccati: sicut baptismus ex illo valere cœpit ad innouationem hominis, ex quo institutus est. Item Bed. Idem salutiferæ curationis auxilium circumcisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat, quod baptismus agere reuelatæ gratiæ tēpore cōsuevit, excepto, quod regni cœlestis ianuam nondum intrare poterant: tamen in sinu Abrahæ post mortem requie beata consolati, supernæ pacis ingressum spe felici expectabant. His aperte traditur, per circumcisionem ex quo instituta fuit, remissionem peccati originalis & actualis parvulis & maioribus à Deo præstitam, sicut nunc per baptismum datur.

De viris qui fuerunt ante circumcisionem, & de foeminis quæ fuerunt ante & post.

H

Quæritur autem de viris, qui fuerunt ante circumcisionem, & de foeminis, quæ fuerunt ante & post, quod remedium contra peccatū habuerunt? Quidam dicunt sacrificia & oblationes eis valuisse ad remissionē peccati. Sed melius est dicere, illos qui de Abraham prodierunt, per circumcisionem iustificatos: mulieres vero per fidē & operationē bonam, vel suam si adultæ erant, vel parentum si paruulæ. Eos verò qui fuerunt ante circumcisionē, paruulos in fide parentum, parentes verè per virtutem sacrificiorum, scil. quam intelligebāt spiritualiter in illis sacrificiis, iustificatos. Vnde Greg. Quod apud nos valet aqua baptismi, hoc egit apud veteres vel p paruulis sola fides, vel pro maiorib. virtus sacrificii, vel pro his qui ex Abrahæ stirpe prodierunt, mysterium circumcisionis.

De institutione & causa circumcisionis.

H

Hic dicendum est, in quo instituta fuerit circumcisio, &

Aug. lib. 3. c.
11. de nuptijs
& con.

Beda hom.
11. hiemali
de sanctis,
quæ est in
die circum-
cisionis de
Euangelio,
Luc. 5. Cum
consummati
sunt dies o-
cto.

Greg. lib. 4.
moral. 15. ex-
positionis c.
2. ad illud
Iob. 3. Dies
ille vertatur
in tenebras.

Gen. 17. c

fi, & quare, & cur mutata per baptismum. Abraham primus mandatum circumcisionis habuit ad probationem obedientie: nec ei soli precepta fuit circumcilio, sed semini eius, i. omnibus Hebræis: quæ fiebat secundum legem octavo die lapideo cultro in carne preputii. Data a fuit circumcisio plurib. de causis, scil. vt per obedientiam mandati Abraham placeret Deo, cui per preuaricationem Adam displicerat. Data etiam fuit in signum magnæ fidei Abrahamæ, qui credidit se habiturum filium, in quo fieret benedictio omnium. Deinde vt hoc signo à cæteris nationib. discerneretur populus ille, in carne vero preputii ideo iussa est fieri circumcisio, quia in remedium instituta est originalis peccati, quod à parentib. trahimus per concupiscentiam carnis, quæ in parte illa magis dominatur: & quia in parte illa culpam inobedientie primus homo sentit, decuit vt ibi signum obedientie acciperet.

*Ioan. 5. d**Quare data fuit circumcisso.**Gen. 2. d**Quare die octavo & petriño cultro.*

Gen. 17. c & d 10. e & habetur 15. q. 1. paragrahis ita.

Fiebat autem octaua die petriño cultro, quia & in resurrectione communi & octaua ætate futura per petram Christum omnis ab electis abscindetur corruptio: & per Christi resurrectionem octaua die factam, circumciditur à peccatis anima cuiusque in eum credentis: dux ergo res sunt illius sacramenti.

Quare in baptismum fit mutata circumcisio.

Ideo autem mutata est circumcisio per baptismum, quia sacramentum baptismi cõmunius est & perfectius: quia pleniori gratia accumulatum. Ibi n. peccata solum dimittebantur, sed nec gratia ad benè operandum adiutrix, nec virtutum possessio vel augmentum ibi prestabatur, vt in baptismo, vbi nõ tantummodo aboleretur peccata, sed etiã gratia adiutrix cõfertur, & virtutes augentur. Vnde aqua refectionis dicitur, quia aridos fecundat, etiã fructificãtes ampliori vbertate donat. Quia quantum-

Psal. 21.

cumcunque per fidem & charitatem ante habitam, aliquis iustus ad baptismum accedit, vberioribus recipit gratiam, sed non ita in circumcissione. Vnde Abrahæ per fidem iam iustificato signaculum tantum fuit, nihil ei intus contulit.

Rom. 6.

De paruulis defunctis ante diem octauum. I

Si verò quæritur de paruulis, qui ante diem octauum moriebantur, antequam fiebat circumcissio ex lege, vtrum saluarentur vel non? Idem potest responderi quod sentitur de paruulis ante baptismum defunctis: quos perire constat. Vnde Beda, qui nunc per Evangelium suum terribiliter & salubriter clamat. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spir. S. non intrabit in regnum Dei: ipse dudum clamabat per suam legem. Masculis cuius præputii caro circumcisa non fuerit, anima illa peribit de populo suo: quia pactum meum irritum fecit. Fortè tamen sub lege ingruente necessitate mortis ante octauum diem circumcidèbat sine peccato filios, sicut modo fit in Ecclesia de baptismo.

Hic non tenetur.

Bed. hom. ii. de sanctis hiemalib. in die circumcissionis Domini ad pr.

DE SACRAMENTIS NOVÆ LEGIS.

DISTINCT. II.

A

Iam ad sacramenta nouæ legis accedamus: quæ sunt Baptismus, Confirmatio, Panis benedictio, id est, Eucharistia, Pœnitentia, Vnctio extrema, Ordo, Coniugium. Quorum alia remedium contra peccatum præbent, & gratiam adiutricem conferunt vt baptismus: alia remedium tantum sunt, vt coniugium, alia gratia & virtute nos fulciunt, vt Eucharistia & Ordo.

De sacramentis in speciali.

Hic non tenetur.

Quare mox post hominis casum non fuerint instituta. B

Si vero quæritur. Quare non fuerint hæc sacramenta instituta mox post hominis lapsum, cum in his sit iustitia & salus? Dicimus non ante aduentum Christi qui gratiam attulit, gratiæ sacramenta fuisse danda: quæ ex ipsius morte & passione virtutem sortita sunt. Christus autem venire non

luit,